

De Kaderrichtlijn Water maatlatten getoetst

Inleiding

Op 21 april jl. organiseerden de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer en –de Werkgroep Water- en Oeverplanten van de Nederlands-Vlaamse Vereniging voor Ecologie in samenwerking met de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer een gezamenlijke studiedag voor waterbeheerders, adviseurs en onderzoekers. Centraal thema was een uitwisseling van ervaringen tot nu toe met de Kaderrichtlijn Water (KRW) maatlatten. Ruim 100 belangstellenden uit Nederland en Vlaanderen kwamen naar Naturalis in Leiden en kregen in de ochtend informatie over de achtergronden van de maatlatten door trekkers van de expertgroepen (macrofyten/fytobenthos, fytoplankton, macrofauna en vissen). 's Middags was er gelegenheid om te discussiëren over de concept KRW maatlatten en hoe deze in de praktijk tot nu toe ervaren worden door de waterbeheerders van Nederland. Onder meer aan de hand van monitoringsdata werd getoond hoe maatlatcores tot stand komen en welke aandachtspunten of valkuilen daarbij spelen.

Beeldvorming

Op afstand lijken de maatlatten in de huidige vorm niet goed te communiceren. Het zijn dikke boekwerken en er zijn wel wat onduidelijkheden over bemonstering en berekening. De trekkers van de expertgroepen hebben zich ingespannen om deze onduidelijkheid weg te nemen door de achtergronden helder toe te lichten. Praktijkvoorbeelden van berekeningen, met datasets van enkele deelnemers, verschaften inzicht in de (on)gevoeligheden en mogelijke onvolkomenheden van de conceptmaatlatten.

Tijdspad

De maatlatten voor natuurlijke wateren bestaan nu in conceptvorm en worden eind 2006 definitief gemaakt na een traject waarin twee zaken vooral aandacht behoeven: validatie (toetsing aan onafhankelijke data) en aansluiting op huidige monitoringspraktijk van waterbeheerders. Het is belangrijk om daarbij ook ervaringen van waterbeheerders te betrekken. Daaraan heeft deze studiedag een bijdrage geleverd. Actueel is de discussie over de maatlatten voor sterk veranderde en kunstmatige wateren, die eind 2007 op basis van de natuurlijke maatlatten gereed dienen te zijn. Rond deze zomer zal een handreiking beschikbaar komen voor het opstellen van de doelstellingen voor sterk veranderde- en kunstmatige wateren (MEP's en GEP's). Daarbij zal ook een aantal "voorbeeld"-MEP's en GEP's gepresenteerd worden.

Afstemming monitoringpraktijk

Er werd vaak geconstateerd dat de huidige monitoringspraktijk nog niet toegesneden is op de KRW maatlatten. Daarbij gaat het in de eerste plaats om definiëring van waterlichamen en hoeveel locaties daarbinnen bemonsterd zouden moeten worden. Zo werd geïllustreerd dat bijvoorbeeld de data van een enkel meetpunt niet kunnen worden gebruikt als representatieve data voor het hele waterlichaam. Verder zijn de verplicht te meten parameters, bemonsteringsfrequentie en –methode belangrijk, evenals het vereiste niveau van determinatie. Data van meerdere jaren samennemen kan bijvoorbeeld wel, maar het is relevant om daarbij te letten op de taxonomische afstemming met de taxa uit de maatlat. Zo verdient of verlies je punten. De maatlatten blijken vaak gevoelig voor de mate van compleetheid van de opname. Moet je dan

dus bemonsteren tot je het minimum aantal benodigde soorten hebt gevonden voor de Goede Ecologische Toestand? Waar ligt het optimum in de bemonsteringsinspanning? Kan een dergelijke monitoringsinspanning wel de bedoeling zijn van de maatlatten?

Gevoeligheid maatlat

De gevoeligheid ofwel het onderscheidend vermogen van een aantal maatlatten is nog niet optimaal. Het karakter van (deel)maatlatten is daar mede oorzaak van. Soortensamenstellingen kunnen een ander beeld geven dan scores op basis van abundanties. Klassengrenzen kunnen nog verbeterd worden (uit een aantal praktijkvoorbeelden bleek dat het waterbeheerdersoordeel ~~consequent~~ een klasse anders ~~kan~~ uitpakken dan het maatlatoordeel). De consistentie van indicatorenlijsten (tussen watertypen onderling, maar ook taxonomisch tussen deelmaatlatten) kan de betrouwbaarheid van het maatlatoordeel nog verbeteren. Tenslotte, exoten niet zijn opgenomen in de macrofaunamaatlat. Dit levert daardoor voor rijkswateren vaak een knelpunt op in de bruikbaarheid ervan.

Conclusies van de dag

De studiedag eindigde met een overwegend positief gevoel. De slotconclusie kon zijn dat er qua methodiek een robuust systeem is ontwikkeld dat Nederland breed kan worden toegepast. De methodiek (behalve voor vissen) van positieve en negatieve indicatoren is een goed concept en is ook niet wezenlijk anders dan bestaande concepten. Daarom hebben de maatlatten ook grote kans van slagen. Het is echter de eerste keer dat een systeem voor alle watertypen in Nederland gemaakt is. Daarom werd benadrukt dat om de beschikbare tijd tot eind 2006 te gebruiken voor het bij schaven en valideren van de conceptmaatlatten. Dat is nodig om optimaal en betrouwbaar de kunnen beoordelen, want van dat oordeel hangt in de toekomst veel af.

Tenslotte zijn nog aandachtspunten aangegeven die niet vergeten mogen worden. Zoals de zin (of onzin) van het “one-out all-out principe” (als slechts één biologisch kwaliteitselement niet voldoet, dan wordt het GET niet gehaald). En hoewel de maatlatten niet zijn ontwikkeld met het doel om diagnostisch gebruikt te worden werd aangegeven dat er grote behoefte is aan een link tussen het oordeel volgens de KRW maatlatten en benodigde maatregelen.

De presentaties die op de studiedag zijn gehouden zijn terug te vinden op de site van de WEW (www.wew.nu) en op de site van de Necov. (www.necov.org).

Namens de WEW, NECOV en STOWA:

Jeanine Elbersen, Lowie van Liere, Gertie Arts, Roelf Pot, Bas van der Wal